

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

Kunnat ja paikallinen taso, kuten järjestöt ja vähemmistöjen edustajat, esim. neuvostot tulisivat olla vahva sidosryhmä toimeenpanon aikana. Fokus paikallisessa toimeenpanossa.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Työelämän yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys. Tulisi tarkastella laajassa merkityksessä työelämässä tapahtuvaa moniperusteista syrjintää. Koulutusten lisäksi tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä ja resurssointia kaikkiin toimenpiteisiin, erityisesti työelämän yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä koskien.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Toimenpiteistä puuttuu kuntien ja paikallisen tason tukeminen. Yhdenvertaisuuden suunnitelmallisessa edistämistyössä on keskeistä myös vähemmistö- ja erityisryhmien osallisuus ja kehittämistyön jatkuvuus. Kunnat toimivat asukkaiden arjen palvelujen tuottajina, joten ne ovat yksi keskeisimpiä toimijoita hyvinvointialueiden lisäksi paikallisella tasolla. Kumppanuuksien ja yhdyspintojen luominen ja verkostojen rooli on tärkeää myös yhdenvertaisuuden ja antirasismien edistämistyössä. Tähän tulisi myös jatkossa kiinnittää huomiota ja luoda pysyviä rakenteita. Myös valtakunnalliset verkostot ovat tärkeitä tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamisessa alueelta ja kunnalta toiselle. Myös suurten kaupunkien välinen verkosto tukisi väestörikkaiden alueiden ja erityisesti suurten kaupunkien yhdenvertaisuustyötä.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Konkreettiset toimenpiteet ja seuranta säännöllisesti vähemmistöryhmiä ja alueellisia sekä paikallisia toimijoita kuullen. Tutkittuun tietoon perustuva tavoitteiden toteutumisen seuranta ja

vaikutusten arviointi, alueelliset erot huomioiden. Resursointi toimenpiteiden toteuttamiseen keskeistä.

Muut kommentit

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oulun kaupungin lausunto

- Toimenpideohjelmassa puhutaan seurannasta, mutta selkeät seurantamittarit puuttuvat. Seurannassa olisi tärkeää, että siihen osallistuisi muitakin, kuin valtiohallinnon ja ministeriöiden edustajia. Suunnitelmassa mainitaan, että sidosryhmät osallistuvat, mutta osallistamisen tapa ja suunnitelma puuttuvat kokonaan.
- Usein rasismista puhuttaessa puhutaan näkyvästä, vuorovaikutuksessa tapahtuvasta rasismista. Rakenteissa oleva, institutionaalinen rasismi jää piiloon. Kuntatasolla esimerkkejä rakenteellisesta rasismista on vaikkapa kouluohjauksessa, asuntomarkkinoilla tai työelämässä esiintyvä rasistinen syrjintä. Viimeaikaiset tutkimukset ovat tehneet näitä muotoja näkyviksi. Rakenteellista rasismia on vaikea tunnistaa, joten olisi tärkeä antaa tälle rasismin muodolle juridinen määritelmä. Toimenpideohjelmassa ei juurikaan käsitellä lainsäädännön päivittämistä tunnistamalla rakenteellinen rasismi juridisesti.
- Ohjelmassa tunnistetaan hyvin yhdenvertaisuuden ja antirasismityön määrittelyproblematiikka vähemmistökyseksen kautta. Monimuotoistuvalla Suomella ei ole varaa käsitellä rasismia vain vähemmistöasiana. Toimenpideohjelma tunnistaa tämän haasteen, mutta silti lähes aina rasismi käsitellään ja nähdään maahanmuutto-ongelmana.
- Toimenpideohjelmassa on otettu kantaa eri uskontoryhmien kokemaan syrjintään ja antisemitismiin kitkemiseksi toimenpiteitäkin löytyy. Samalla olisi ollut suotavaa nostaa esiin myös islamofobian ja muslimivihan aiheuttamat ongelmat suomalaisessa yhteiskunnassa.
- Työelämän syrjintään puuttumisen ja laillisuusvalvonnan vastuu on tällä hetkellä monella eri viranomaisella, esim. aluehallintoviranosto, yhdenvertaisuusvaltuutettu jne. Heidän välisensä työjako on kuitenkin epäselvä ja toisaalta yhdenvertaisuusvaltuutetulla on laaja harkintavalta. Miten yhdenvertaisuusvaltuutetun toimintaa arvioidaan ja seurataan, esim. ilmoitettujen tapausten määrät vs. käsiteltyjen tapausten määrät.
- Toimenpideohjelmassa on erilaisia toimenpiteitä, esim. kampanjat, koulutukset jne. Toimijat ja erityisesti kunnat järjestävät aktiivisesti jo nyt monia teemaan liittyviä kampanjoita ja koulutusta, mutta todistetusti niiden vaikutus voi jäädä vähäiseksi.
- Edelleen toimenpideohjelmassa käytetään paljon resursseja nykytilan kartoittamiseen erilaisten selvitysten avulla, vaikka tutkimukset ovat jo osoittaneet, että suomalaisessa yhteiskunnassa rasismi jyllää. Jos resursseja on niukasti, pitäisikö niitä käyttää nykytilan kartoittamisen lisäksi myös rasismin kitkemiseen.

- Kuntien roolia ei ole tunnistettu hyvin toimenpideohjelmassa ja suuri osa toimenpiteistä on ministeriöiden erilaisten työryhmien käsissä. Järjestöt ja kunnat voivat osallistua lähinnä forumeissa ja kampanjoissa. Toimenpiteiden vaikuttavuus jää toteutumatta, jos kunnat jätetään ulkopuolelle. Ainakin suurimmat kaupungit tulisi ottaa mukaan.
- Toimenpideohjelmasta ei löytynyt vihapuheen kitkemiseen liittyviä toimenpiteitä ja tämä tulisi korjata.

Niemelä Merja
Oulun kaupunki - Konsernihallinto